

KUIDAS ON MUJAL MUUDETUD KOGUMISPENSIOONE?

ASK veebiseminar

24.03.2022

Lauri Leppik

TALLINNA ÜLIKOOL

Eesti demograafia
keskus

Leedu reformid: 2004

- 2004 jõustus kogumispensioni skeem
  - liitumine kõigile vabatahtlik
  - liitujatel võimalus suunata 2,5 pp suurune osa sotsiaalkindlustusmaksetest oma pensionikontole erapensionifondis
    - *carve-out approach*
    - SK makse määr (erinevad riskid): tööandja 31%, töötaja 3%
  - 2004 lõpuks vanuserühmades 25-45 liitunud ca 50% sotsiaalkindlustatud inimestest
  - II samba makse määr ajas muutus
    - 3,5% (2005), 4,5% (2006), 5,5% (2007-2008), 2% (2009-2011), 1,5% (2012), 2,5% (2013), 2% (2014)

Leedu reformid: 2014

- 2014 kogumispensioni maksete reform
  - 2+1+1 skeem (*carve-out + top-up*)
    - 2% ümber suunatud sotsiaalkindlustusmaksest
    - 1% brutopalgast isiku täiendav makse
    - 1% riigi keskmisest palgast riigi täiendav makse
  - Uued reeglid neile, kes liitusid 2013 või hiljem
  - Varem liitunudel valik:
    - jätkata uute reeglite alusel (2+1+1): 37% liitunudest
    - jätkata varasemate reeglite alusel (2+0): 61% liitunudest
    - lõpetada osalemine: 2% liitunudest
  - 2016. a-st 2+2+2 skeem
  - 2016 lõpuks liitunud 64% tööelistest elanikest (86% tööjõust)

Leedu reformid: 2019

- 2019 sotsiaalkindlustusmaksete reform
  - tööandja sotsiaalkindlustusmaksete koormus siirdus töötajale
    - töötaja sotsiaalkindlustusmaks määr 19,5%, sh pensionikindlustuseks 8,72 pp
  - ühekordselt tõsteti kõigi töötajate brutopalka
    - *quid pro quo*
  - sotsiaalkindlustuspensionide baasosa rahastamine siirdus riigieelarvesse
    - pensionikindlustusmaks määr langes, üksikisiku tulumaksu määr tõusis

Leedu reformid: 2019

- 2019 kogumispensioni reform

- II samba makse: 3+1,5 skeem

- 3% brutopalgast töötaja makse
  - liitunudel võimalik teha ka suuremaid sissemaksid kui 3%
  - töötaja eest võib tasuda ka tööandja
- 1,5% keskmisest palgast riigi makse

- sotsiaalkindlustusmaksete osa II sambasse enam ei suunata

- 2019-2023 üleminekuperiood individuaalse makse määra järk-järguline tõstmine uutele liitujatele ja neile, kes osalesid seni 2+0 skeemi alusel

- 2 võimalust lahkuda

- kanda II samba saldo riiklikku pensionikindlustusse ja taastada sellega täies ulatuses õigused sotsiaalkindlustuspensionile (3% liitunutest)
- jätta kogutud summad pensionifondi kuni pensionieani (15% liitunutest)

Leedu reformid: 2019

- 2019 kogumispensioni reform
  - automaatne liitumine kõigile alla 40-aastastele töötajatele
    - võimalus loobuda, ent kõigile mitteliitunutele saadetakse iga 3 aasta järel kuni 40-aastaseks saamiseni ettepanek liitumiseks
  - maksepuhkuse võimalus
    - kogumisperioodi jooksul võimalik peatada sissemaksed kokku kuni 12 kuuks
  - fondi haldustasu ülemmäär 2021.a-st 0,5%
    - kui hallatava vara maht ületab 2,5 mlrd eur, siis 0,4%
  - vaikelahenduseks elutsüklifondid, kus investeerimisrisk liitunu vanusega langeb
    - fondihalduritel kohustus luua 7 elutsüklifondi liitunute sünniaasta järgi
      - 1954-1960, 1961-1967, 1968-1974, 1975-1981, 1982-1988, 1989-1995, 1996-2002
    - kõik liitunud viidi automaatselt üle elutsüklifondidesse
      - ent õigus fondi vahetada
  - 2020.a-st SoDra keskne annuitediosutaja
    - annuitedifondi vara on eraldatud muudest sotsiaalkindlustusvahenditest

Suurbritannia

- 2012. a-st automaatne liitumine töökoha-põhise pensioniga (*workplace pension*)
  - liidetakse töötajad vanuses 22 kuni pensioniiga kui aastatulu üle 10 tuh GBP
  - võimalik loobuda, ent iga 3 aasta järel peab tööandja uuesti liitma vahepeal loobunud töötajad
  - makse määr vähemalt 8% palgalt, sh tööandja vähemalt 3% palgalt
  - liitunute osakaal kasvas 47%-lt (2012) 78%-le (2018)
- 2015.a-st Pension Wise: tasuta kogumispensioni-alane nõustamisteenus
  - individuaalne konsultatsioon (kuni 1 tund): sihtrühm 50+
  - telefoni- või veebinõustamine alla 50-aastastele

Rootsi

- Individuaalne kogumispension (*premium pension*) on kohustuslik, ent selle makse määr on vaid 2,33% palgalt
  - töötaja saab valida ca 500 fondi vahel
    - eesmärk vähendada fondide arvu ca 200-le
  - 44% skeemi varadest on vaikefondis (*default fund*)
  - annuiteetväljamakseid teeb Rootsi pensioniamet
- Samas on ca 90% töötajatest hõlmatud ka kutsealaste pensioniskeemidega

Austraalia

- Kogumispension (*superannuation*) on kohustuslik ja suhteliselt kõrge makse määraga
  - tööandja makse määr vähemalt 10% palgalt
    - tõuseb 12%-le aastaks 2025
  - töötaja võib teha vabatahtlikke lisamakseid
    - neid teeb ca veerand töötajatest, sagedamini kõrgema haridusega, kõrgema sissetulekuga ja vanemaelised inimesed
- Erinevat tüüpi fondid
  - ettevõtte, sektoripõhised, avaliku sektori, laiatarbe, individuaalselt juhitud
  - MySuper madalate kuludega vaikelahendus neile, kes ei ole teinud valikut
- 2021 reform
  - pensionikonto liigub kaasa töökohavahetusega
  - finantsjärelevalve viib kord aastas läbi fondide edukuse (*performance*) testi
    - ebaedukad fondid peavad teavitama oma liikmeid
    - kahel aastal ebaedukad fondid ei saa võtta uusi liikmeid
  - interaktiivne veebilahendus *YourSuper Comparison Tool*